

"תיקון העולם הוא רק על ידו"

מכתב מאת הרב החסיד הנודע עובד ה' באש שלהבת ובמסירות נפש רבי אליקים
געציל ליבאוונע זצ"ל

אשלחכתב בשנת תרס"ו אל אחד מרבני ארץ ישראל, בנפלאות גדולתו של רבינו
הק', ונצחיות עצותיו וכוחו הגדול

בנועם שיח, ובטוב טעם ודעת, הוא הולך ומסבר את אוזנו
בהשתלשלות הגילויים שנתגלו בעולם, החל מהאבות
הקדושים ויחידי הדורות, אשר היו נצרכים לדורם, ועד
לירידת נשמתו הק' של רבינו הק' בעולם.

ואולם בעת בואו לדבר מתוקף גדולת רבינו הק', לא העלים
רבי געציל דבר, אלא ראה להודיעו דברים כהויתן, דברים
נכוחים ללא כחל וללא שרק, דברי אמת ואמונה המסורים
והמקובלים בידינו מפי הגבורה, מפי גבורי כח עושי דברו של
רבינו הק', הלא המה ראש תלמידיו מוהרני"ת זי"ע והבאים
אחריו, שהודיעו וגילו הסגולה וסוד הגאולה ותיקון הבריאה
לעם סגולה, שכל תשועתן של ישראל ותקוותן לנצח, בפרט
בדור האחרון הזה, תלויה ועומדת בהתגלות פאר אורו הק',
ונועם עצותיו של הראש בית בעולם, אשר ממנו לא יהיה
חדשות עד משיח צדקינו, וגם הוא בדעתו ובכוחו ילחום.

בהאי שתא, עם מלאות שמונים שנה להסתלקותו של רבי
אליקים געציל זצ"ל, בשביעי של פסח, יהיו נא דבריו
המובאים בזאת, זכרון נצח לזכר נשמתו, ויהיו שפתותיו
דובבות, ועבורינו יהוו אור לנתיבותינו, לחדש ימינו כקדם,
לקיים ולקבל עלינו ועל זרעינו את כל דברי האגרת הזאת,
לדבק נפשינו רוחינו ונשמתינו בשורש חיותינו, עדי יגלה בן
דוד ויגאלינו גאולת עולמים.

בזה הננו להגיש לפני הציבור היקר קוראי "מאור הנחל",
חמדה גנוזה שזכינו ונתגלגלה לידינו בחסדי שמים, העתק
ממכתבו של החסיד המופלא עובד ה' במסירות נפש עילאית
רבי אליקים געציל ליבאוונע זצ"ל, הידוע בכינויו בשם "ר'
געציל". אשר על עוצם יגיעתו בעבודת ה' בדרך עצותיו של
רבינו הק', כבר נודע רבות בין החיים, ותהילתו ושבח קדושתו
מלאה הארץ.

ואמנם מבין שיטי מכתב זה, שהוא בבחינת "אנא נפשי
כתבית יהבית", אנו מתוודעים מנין הוצתה האש העצורה
שיקדה בלבו יומם ולילה לא ישבות בתפילה, תורה ושיחה
בינו לבין קונו, ומאיזה מקור קדוש שאב את תעצומות נפשו
שהרקיעה שחקים כאחד הראשונים. ובכאן באים הם לידי
גילוי מזהיר, שכל אלו בערו בקרבו מגיצי התנוצצות אור
האורות, שזכה להם מתוך העסק, העמל והדרישה בתורתו
של רבינו הק', מתוך אמונה טהורה ברה וזכה בנוראות
גדולתו, ובכוחו הגדול העולה על הכל.

מכתב זה נשלח בשעתו, על ידי רבי געציל זצ"ל, אל אחד
מרבני ארץ ישראל, כמענה לספר ששלח הלה ע"י האברך
השד"ר רבי יעקב יוסף, מהעוסקים בהחזקת בני חבורת
"אנשי המעמד", יושבי שבת תחכמוני, ע"י מקום גניזתו הק'
של רבינו הק' בעיר עוז לנו אומן, אשר רבי אליקים געציל
זצ"ל היה ממיסדיה ומהעומדים בראשה, יחד עם חבירו
וידידו הגדול נצר מחלציו של רבינו הק', החסיד העניו והשפל
באמת רבי שמשון ברסקי זצ"ל.

בעזרת בורא שמים וארץ
פה אומין קריה נאמנה יע"א
אחרי דרישת שלומכם הטוב.

הגם כי מי אנכי כי באתי עד הלום, לגשת פני נורא ואיום, לחלות דעי פני הוגי שעשועים יום יום. אך זאת אודה ולא אבוש, והאמת אגיד ולא אכחיד, ובראש הומיות אקרא, בפתחי שערים בעיר אמרי אומר, ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש. שכשם שאני קטן בעיני מצד עצמי, כאשר בוחן לבות הוא יודע, כן יקרה נפשי מצד מעלת קדושת הדרת המשפיע עלי חכמה ובינה ודעת, הוא כבוד אדונינו מורינו ורבינו הרב הקדוש

**אם יש לכם איזה ידיעה והרגשה בדרכי החסידות,
אז אוכל לדבר אתכם מההתגלות חדוש**

**שבחדושים, פלאי פלאות, הפלא ופלא, אור
פנימי, אור צח ומצוחצח, הוא נכדו הק'. אשר בו**

**מקויים "ועטרת זקנים בני בנים", אשר הוא בירר
וליבן דרכי האמת כסולת מנופה בשלש עשרה**

**נפה, עד ינצח בשירו להאיר בכל המדריגות, עד
וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי**

**אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה'
אלוקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה**

והנורא הרב האמת, מי יספר שבחו, הדרא דלא אפשר למפרט בשפוטא. ברוך ה' אשר לא הסיר חסדו מאתי, והקים מעפר דל, מאשפות הרים אביון כמוני, לקרבני לאור צח ומצוחצח כזה, אור האורות, צח הצחצחות, **נחל נובע מקור חכמה** זצוק"ל, וגם תלמידו הק' אשר מחכמתו עליו **נתן** והניח, אשר הניחו ברכה אחריהם הם ספריהם הקדושים, ספר ליקוטי מוהר"ן, וספרי ליקוטי הלכות על כל ד' חלקי שולחן ערוך, מתלמידו נאמן ביתו כבוד שם תפארתו מוהרנ"ת ז"ל.

וה' אלקים אמת, ינחני בדרך האמת, באור ספריהם הקדושים, עד שאזכה להוציא מתוכם חכמת אמת, ודיעה ישרה לעמוד במקום גדולים, ואמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, אז אלך לבטח דרכי ורגלי לא אגוף, וצעדי, ואם ארוץ לא אכשל, כי תתן לראשי לוי חן עטרת פז.

טרם כל אשאל מאתכם אם יש לכם איזה ידיעה והרגשה בדרכי החסידות, אשר נתגלה ונתחדש ויצאה מהעלם אל הגילוי, על ידי אור אלקי ה**בעל שם טוב** ז"ל. אשר דרכיו הם בנוים על יסודי אמת, תורה נביאים כתובים, ותורה שבעל פה, ובפרט זוהר הק' וכתבי האר"י ז"ל. אז אוכל לדבר אתכם מההתגלות

חדוש שבחדושים, פלאי פלאות, הפלא ופלא, אור פנימי, אור צח ומצוחצח, הוא **נכדו הק'**. אשר בו מקויים "ועטרת זקנים בני בנים", אשר הוא בירר וליבן דרכי האמת כסולת מנופה בשלש עשרה נפה, עד ינצח בשירו להאיר בכל המדריגות, עד וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה.

ולהשכילכם בינה בדבר הזה, אציע לכם הקדמה אחת קטנה ממאמר הק' אשר בספרו הק' ליקוטי מוהר"ן שם סי' י' זה לשונו הזהב: כי עיקר גדולתו של הקב"ה הוא, שגם העכו"ם ידעו שיש אלקים שליט ומושל ומשגיח, כמוכא בזוהר הק' כד אתי יתרו ואמר כי עתה ידעתי כי גדול ה' וכו' כדין איתייקר ואתעלא שמא עלאה. ולעכו"ם אי אפשר להם לידע גדולתו של הקב"ה, כי אם על ידי בחי' יעקב, כמו שכתוב בית יעקב לכו ונלכה באור ה', (וידוע על זה מאמר חז"ל לא כאברהם שקראו ה', ולא כיצחק שקראו שדה, אלא כיעקב שקראו בית. ולכאורה יפלא מאוד מה נפקא מינה לנו בקריאת ה' או שדה או בית, ולמה דייקא ע"י יעקב שקראו בית אז יאמרו בגוים לכו וכו'. אך על ידי ביאור רבינו ז"ל יתתרץ הכל על נכון).

כי הוא גלה אלקותו ית' יותר משאר האבות, כי אברהם קרא את מקום הבית המקדש שהוא מקום התפלה, (היינו השגת התגלות האמונה היא תפילה, כי על ידי הידיעה דרך האמונה, יכולין לעבוד אותו עבודה שכלב זו תפילה. כמו שכתוב דע את אלקי אביך ועבדהו והבן כנ"ל) קראו ה' (שהוא מרומם עדיין ומנושא ממחשבותינו). ויצחק קראו שדה שהוא יותר מושג ונצרך להעולם מהר, ויעקב קראו בית שהוא מקום יישוב לבני אדם יותר משדה, היינו שיעקב קרא את מקום הבית המקדש שהוא מקום התפלה (כנ"ל) בית, שהוא מקום יישוב לבני אדם, כי העלה את התפלה מהר ושדה לבחי' בית שיש בו תפיסה לבני אדם יותר מהר ושדה, כי בבחי' בית יש גם לעכו"ם השגה, כמו שכתוב כי **בית** בית תפלה יקרא לכל העמים, והבן. וכשהוא בבחי' בית כדין איתייקר שמא עלאה כנ"ל.

זה פירוש גדול ה' ומהולל מאוד, כלומר אימתי גדול ה' (והחילוק בין רם לגדול מסתמא ידוע לכ', כי **רם** הוא רק למעלה כמ"ש כי רם על כל גוים ה', כי הם גם כן מודים באלקותו ית' כמו שאמרו חז"ל דקרו ליה אלקא דאלקייא, רק שאומרים רם כלומר שאינו משגיח בשפלים ח"ו והשפלים אינם יכולים לבא עדיו ית' ח"ו.

זה פירוש "אשר ימרוך למזימה נשוא לשוא עריך" עיין במצודות דוד שם. אבל אנו אומרים **גדול**, היינו בהתפשטות עד למטה, השגחה פרטיות כידוע כל זה) כשהוא מהולל מאד, מסטרא דמותא שהוא בחי' עכו"ם (כמו שאמרו רז"ל על פסוק והנה טוב מאוד, מאוד זה מלאך המות) כשהוא מהולל גם מהם אזי הוא גדול, כי הוא עיקר גדולתו. ואימתי הוא מהולל מהם בעיר אלקינו הר קדשו, דהיינו כשבחי' הר נעשה עיר אלקים שהוא יישוב בני אדם, בחי' בית שהוא מושג יותר מהר ושדה. דהיינו כשמעלין את התפלה מבחי' הר לבחי' עיר ובית שאז יש

אך ההתגלות הזאת היה מכונה בשם **הר**, כי מי בא בסודו של האלקי **האר"י ז"ל**, זעירין אינון דמתדבקין ליה. ועל כן היו לו אך תלמידים עשר, אשר רק להם גילה סודו, ושאר העולם לא ידעו ממנו, רק השם בעלמא. וזה היה די אז לעורר ההרגשה בכל העולם, כי שמא בעלמא גרים, מחמת כי לא נשתכחה לגמרי מכל העולם, על כן הפעיל גם זה לטובה.

אבל אחר כך כשנתארך הגלות בכל בחינותיו, ונעשה התורה כקודם לחפור בה, ורבו הפלפולים והחילוקים שלא לשמה כידוע, ולא הספיק כח התורה שבנגלה לבד להאיר בחשך אפילתו של העולם, אף שהיה כבר גם כח התורה שבנסתר רק היה בהעלם גדול. על כן שלח לפנינו ה' ברוב רחמיו אשר על כל מעשיו, אור אלקי נורא שמו, הוא **הבעל שם טוב ז"ל**. אשר הוא האיר פני תבל בהלבישו האור הק' של האר"י ז"ל בכמה

**אבל עתה בעונותינו הרבים שקלקלנו והרסנו
והחרבנו כל מיני צינורות ושבילים ונתיבות
החכמה הק', על כן עתה אין מועיל לנו העצות
הישנים לבד, אלא — חדשים גם ישנים דודי
צפנתי לך. כי צריכין עצות לעצות, וזכרתי לכם
ברית חדשה אשר לא תופר". והיינו כדי לחזק
ולקיים העצות ישנים**

מיני צמצומים, מעילה לעלול, עד כי גם רוב העולם זכו להנות מאורו. אבל כל זה הוא מכונה רק בשם **שדה**, על כן היו לו אך תלמידים שישים גבורים, ושאר באי עולם זכו להנות מאורו, אך מאחורי הפרגוד באספקלריא דלא נהרא.

כי הרגישו כי אך יראת ה' היא חכמה, ודעת אלקים בינה. ולא המדרש העיקר אלא המעשה, ותכלית תורה תשובה ומעשים טובים, וכל המצוות הם רק עצות לקיים "ובו תדבק" בשלימות. כדאיתא בתולדות (א' מתלמידי הבעש"ט) על מאמר חז"ל האי עלמא כבי הילולא דמיה, היינו כמו אצל חתונה הוא רעש גדול והכנות גדולות, ותכלית הכל הוא שיאמר החתן להכלה הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל, כן גם כאן תכלית כל התורה שבכתב ותורה שבעל פה הוא רק לקיים ואתם הדבקים וכו' ולעבדו בכל לבבכם. וזה שכר של כל התורה והמצוות כמו שאמרו שכר מצוה מצוה, והוא לשון התחברות (לשון צוותא חדא). כי התרי"ג מצוות הם נגד הרמ"ח איברים ושס"ה גידין לזככם ולטהרם שיוכלו לקבל אור העליון. יש בחייהם, ויש על כל פנים לאחר מותם.

וזה פירוש מאמר ההגדה "אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" ולכאורה הוא פלאי, אך בזה יתכן כי עיקר

גם לעכו"ם השגה כנ"ל, אז דייקא גדול ה' כי זה עיקר גדולתו ית' כשגם הרחוקים יודעים ממנו ית', והבן היטב. כי הוא פלאי, ואמת לאמתה.

כן גם עתה אף שהוא אחר קבלת התורה, אף על פי כן עדיין צריכין למודעי כי אף כי תהלה לאל זכינו לקבל את התורה, הוא רק הנגלה שבתורה. אבל הפנימיות שבה היינו ההשגות אלקות דהיינו השגת האמונה הק' האמתית, הברה והזכה והצחה, יכולין וצריכין להשיג על ידי התורה. כי תורה הוא לשון מורה והיא **תורה** הדרך אל האמת. כי הזוהר הק' מכנה התרי"ג מצוות בשם תרי"ג עיטין דאורייתא, היינו כי הם עצות לבוא לאמונה כ"ש כל מצוותיך אמונה, ובא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה.

ועל זה אמרו חז"ל בכרם ביבנה עתידה תורה שתשתכח מישראל, היינו הפנימיות התורה, ההרגשה שמונח בהתורה, הכח הפנימי שלה. אבל ר' שמעון בן יוחאי אמר ח"ו כי לא תשכח מפי זרעו. והודיע לנו רבינו ז"ל בזה התגלות נפלא, הפלא ופלא. כי על כן סמך עצמו ר' שמעון על זה הפסוק, כי שם מרומז העצה והסיבה על ידי מה לא תשכח. כי איתא בזוהר הק' בזוהר דא יפקון מן גלותא, היינו כנ"ל כי עיקר שכחת התורה, היינו הפנימיות של התורה. ועל כן חיבר רשב"י ספר הזוהר הק' אשר שם מגלה תעלומות נסתרות — מחזק פנימיות התורה, היינו שע"י התגלות סתרי תורה על ידי זה נתעורר ונתחזק מחדש ההרגשה פנימיות שיש בהתורה. כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, שעל ידי זה יתחדש קיום התורה מחדש, שלא כמצות אנשים מלומדה ח"ו, שעל ידי זה יכולה ח"ו להשתכח לגמרי ח"ו, כמו עתה באחרית הימים.

אך מקודם עד עת התגלות ספר הזוהר הק' עדיין האיר הרגשה שבתורה לקיימה עוד מהר סיני, ומבית המקדש, ומתנאים ואמוראים, ולא היה מוכרח לגלות סתרי תורה בשביל זה. וקיימו הפסוק וכבשים (דברים שהם כבשוננו של עולם) ללבושיך (יהו תחת לבושיך) אבל אחר כך אמרו עת לעשות לה' משום דהפרו תורתך, היינו תורה דלעילא דאיהי מתבטלא. היינו פנימיות התורה (עיין באדרא). וגנו ספר הזוהר הזה עד דור אחרון, כי לו הוא מוכרח לרפאות תחלואינו אשר נתהוו בהסר ממנו כח הרגשי האמתי, אשר על כן החל ליטע בקרבה [הרבה] זרות, על כן לו הוכרח גלות האור פנימי על כתב. וגילה רבינו ז"ל שזה מרומז בפסוק הזה שהביא לראיה כי לא תשכח מפי זרעו שס"ת **יוחאי** דו"ק ותשכח. שעל ידי זרעו של זה שמרומז בסוף פסוק, על ידו לא תשכח. עמוד מרעיד והתבונן גדולת ה', וגדולת אמיתת התורה והצדיקים, ובפרט גודל מעלת אמיתת זה הצדיק שגילה זה.

וידוע כי הזוהר הק' נתגלה סמוך לדורו של האר"י ז"ל, כי בלעדי האר"י ז"ל היה זה כספר החתום. והחל רוח ה' לפעמו, לגלות נסתרו של הזוהר הק', להראות הדר זיוו, שעל ידי זה החל להעיר ולעורר ולחדש ולמצוא פנימיות הרגשת קיום התורה, שנשתכחה מעלינו מאורך הגלות בגוף ונפש ומאד.

הנפשות הגדול במעלה מאוד, אומן מופלא כזה שיוכל לרפאות תחלואי נפשו. היינו שיוכל להלביש לו שכל עליון כזה, דהיינו השגת אלקות לקטן ומרוחק כמותו. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאוד, דהיינו במצרים שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאוד, דהיינו **משה רבינו עליו השלום**.

ועכשיו (מובא בכל הספרים) שנפלנו בגוף ונפש יותר ויותר מגלות מצרים (כי עתה אנו בשער הנו"ן של הסטרא אחרא ר"ל כידוע), בוודאי אין מי שיוכל לעזור אותנו כי אם הצדיק הגדול במעלה מאוד, שיהיה בבחי' משה ממש, שיוכל להלביש ולהוריד לנו הארת האמונה הק' בדרכים נפלאים כאלו, שיוכלו גם הקטנים להבינו. ואלו הצמצומים שהלביש לנו משה רבינו ע"ה בהם השגת אלקותו ית' שמו, הם התרי"ג עיטין דאורייתא, כי המצוות הם חכמות הבורא ית' שמו, כי כל מצוה ומצוה יש לה שיעורים אחרים וגבולים שמצומצם בהם חכמתו ית' שמו, שזה בחי' התלבשות השכל העליון בשכל התחתון, שעל ידי זה זוכין להשגת אלקות כנ"ל.

(כדאיתא בזוהר הק' אורייתא מחכמה עילאה נפקת, מובן כי היא בחי' חכמה תתאה נגד השגת אלקות היינו כנ"ל, בחי' עצות. ובמדרש – נובלות חכמה תורה).

אבל עתה בעונותינו הרבים שקלקלנו והרסנו והחרבנו כל מיני צינורות ושבלים ונתיבות החכמה הק', על כן עתה אין מועיל לנו העצות הישנים לכו, אלא – חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. כי צריכין עצות לעצות, "וכרתי לכם ברית **חדשה** אשר לא תופר". והיינו כדי לחזק ולקיים העצות ישנים. וזאת ההארה מכונה בשם **בית**, שעל ידי זה יתקברו כל המדרגות. אבל ההארה שמאירין בנו הם בשני בחי', כמו שהיה אצל משה רבינו ע"ה כתוב שם "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל" ואיך יתכן זה, אף שגדלה מאד גדולת המנהיג ואומן מופלא כזה, אבל איך בשעה קלה כזאת נהייתה זאת ללמד גם לשפחה יותר מנביא, ובפרט כי צריכין לזה קדושה וטהרה.

אך האמת הוא כי מוכרחין אנו להאמין בכח פנימי רוחני של התורה והמצוות, כי אנחנו נקראים עם סגולה, כמו סגולה שעושיין לרפואה אף על פי שאין הטבע מחייב, שיהיה זה לרפואה, אף על פי כן הדבר הזה מסוגל לרפואה, וזה למעלה מהטבע, שאין השכל האנושי מבין זה, כמו כן אנחנו לקח השם ית' אותנו לעם סגולתו אף על פי שאין שכל אנושי מבין את כל זה, – כל זה הוא לשון רבינו ז"ל. וכל סגולתינו הוא ע"י התורה והמצוות שהם גם כן למעלה מהטבע, כי הם חכמות הבורא ית', שהשם ית' שיער בדעתו שע"י המצוה הזאת נוכל להשיג אותו ועל ידי זה צמצם את אלקותו דווקא באלו התרי"ג מצוות, כי כך שיער בדעתו שע"י הצמצום הזה דייקא נוכל להשיג אותו ולעבדו. ועל ידי שאנו מקבלין ומקיימין המצוות הסגוליות, על ידי זה גם אנו נקראים עם סגולה. ובפרט הצדיק האמת שכל הרמ"ח איברים ושס"ה גידין שלו הם כולן תורה ומצוות, על כן הוא כולו סגולה.

קבלת התורה הוא אך לזכך כל האיברים והגידין כנ"ל, וזה קנו במעמד הר סיני כמו שאמרו חז"ל ישראל שעמדו על הר סיני פסקה וזהמתן. וזה היה די, אך כי זה היה רק לפי שעה [וע"י] התורה קנו אהבת עולם כ"ש אהבת עולם אהבתנו תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו למדת, וזה הרגישו רק הגדולים במעלה מעט. אך הקטנים במעלה, הפשוטים, לא ידעו את ה' רק ע"י מופת שראו מהגדולים, על ידי זה הבינו כי יש יתרון בהולכים בדרך הזה, דרך העבודה. אבל הם בעצמם לא ידעו אי זה דרך ישכון אור גם לנפשם. אך אז היה גם זה די להם, בידעם על כל פנים כי זה כל האדם, וכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה

על כן גם כאן מסתמא כשגילה כל כך מעלת הצדיק האמת יותר מכל הספרים, מסתמא הוא השיג והיה בכל הבחי'. על כן יובן כי תיקון העולם ובפרט הדור האחרון הזה, הוא רק על ידו. כבי' הבחינות: ככוחו, בעצותיו הק'. ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו

כמאמר חז"ל, והם צריכים להיות נכנעים ובטלים אליו.

אבל עתה בעונותינו הרבים שנתארך מאוד הגלות, ונתקיים כבר כל מאמרי חז"ל אשר אמרו ברוח קדשם על אחרית הימים האלה (במס' סנהדרין ובמס' סוטה), ועיקר הצרה ר"ל הוא כמו שאמר רבינו ז"ל על פסוק **והנחש** היה **ערום**, שהסטרא אחרא יונקת מהדעת, היינו שהכסיל רוצה להתחכם. וכמו שאמר רבינו ז"ל על פסוק ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה וכו', היינו כי באחרית הימים יושפע משמים שפע הדעת (כ"ש בזוהר הק' כי יופתחו תרעי דחכמתא), אך מי שכליו אינם מוכנים לזה אדרבה הם מזוהמים, אזי חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו. וכמעט כמעט שנשתכחה ונתעקרה התורה, והאמת והאמונה הק', לגמרי מן העולם ח"ו.

לולי ה' שהיה לנו והקים לנו מושיע, גואל ישראל וקדושו, אור הגנוז, אשר הוא הפליא עצה הגדיל תושיה לעורר ישינים ולהקיץ נרדמים, להישיר לבות בני אדם אחינו בני ישראל אליו ית', לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו, לפקוח עינים עוורות ולהוציא אסירים בכושרות, להוציא ממסגר אסיר מבית כלא יושבי חשך, האסורים בתאוותיהן, והלכודים בהבליהם, והנידחים בעוונותיהם, להשיב לבכם אליו ית', להדריכם בדרך ישרה, בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם.

וכמבואר בליקוטי מוהר"ן ח"א סי' ל' כי כמו כפי מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר. כמו כן כל מה שיועד בעצמו שהוא מרוחק ביותר, צריך לבקש לו צדיק רופא

ובסי' י"ז כי יראה ואהבה אי אפשר לקבל כי אם על ידי צדיק הדור, וזה על ידי שמחפש תמיד לגלות הרצונות של השם ית' שיש בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, באש רוח מים עפר, ובדומם צומח חי מדבר. ומגלה אותם ע"י ההתפארות שמוצא בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות. כי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל וכו', על כן הצדיק על ידי שמוצא ההתפארות שהשם ית' מקבל מישראל תמיד בכל הבחי', על ידי זה הוא יודע טעם כל הרצונות שהיו להשם ית' בכל הבריאה בכל הבחי', עיי"ש היטב כי עמוק הוא, עמוק עמוק מי ימצאנו.

ומהם תוכל להבין גדולת הבורא ית' שמו, וגדולת הצדיקים אמתיים, איך הם מסתכלים בעולם, וגדולת ישראל שבשבילים הכל.

והנה להעתיק כל עניני התורות של כל הספר, קצרה היריעה מהכיל, אך אייתי ספר ונחזי. אך זאת צריכין למודעי, שנבין דבר מתוך דבר, על כל פנים כמו פרעה שהבין "אחרי הודיע אליקים

כי הכח והעצות ששם בספרו הם גנוזים ועמוקים, בפרט אלו העצות הק' הצריכין עתה ואז לא היו נצרכים עדיין, על כן לא ראו אותם בספרו הק' (כמו שהזוהר הק' היה גנוז בגשמיות כן כאן ברוחניות) עד שיבא הדור האחרון המוכרח לזה לרפואתו, ויחתור על ציונו הק' ובספריו, עד שימצאם. כמו שכתוב מים עמוקים עצה כלב איש ואיש תבונות ידלנה. כי העצות העמוקות לא יתגלו רק על ידי צעקה מעומק הלב, כמו שכתוב ממעמקים קראתיך. צעק לבם אל ה'

אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמודך". על כן גם כאן מסתמא כשגילה כל כך מעלת הצדיק האמת יותר מכל הספרים, מסתמא הוא השיג והיה בכל הבחי'. על כן יובן כי תיקון העולם ובפרט הדור האחרון הזה, הוא רק על ידו. בב' הבחינות: בכוחו, בעצותיו הק'. ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו.

ואם תאמר ואיה כוחו עתה? הלא מבורא בכל הספרים ובפרט בספרו ח"ב סי' ז' כי זה הצדיק שלומד עם דרי מעלה ועם דרי מטה, (שמבלעדי זה אינו נקרא צדיק אם אינו יכול זאת, הנשמע התגלות כזאת או הנראה כמוהו) אפילו כשנסתלק אינו נסתלק לגמרי, כי הוא יודע היטב כי עיקר הוא ואבית תהלה משוכני עפר וכו' עיי"ש. וסיים שם, וזה בחי' קבורתו של משה. ופירש הרב מעדתנו הגאון הנפלא זצ"ל, כי זה מרמז כי גם כשהצדיק

וזה כמעט רובו ככולו ספר **ליקוטי מוהר"ן** שמבאר רב כוחו של הצדיק האמת והשלם בתכלית השלימות.

כגון בסי' ב' שכל צדיק אמיתי שבדור הוא בחי' משה משיח, והוא מעלה כל התפלות של כנסת ישראל ועל ידי זה הוא בונה המשכן, דהיינו השכינה כ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, עד שישתלם שיעור קומתה אז יבא משיח, עיי"ש ההכנות הצריכין לזה.

ובסי' ד' איך שהצדיק האמת בחי' משה, הוא נכלל באין סוף מחמת ענוותו באמת, ועל ידי זה הוא מכפר כל העוונות של הסמוכים אליו, כמ"ש ואיש חכם יכפרנה, ועובר על פשע לשארית למי שמשים עצמו כשיריים, עיי"ש באריכות נפלא ופלאי.

ובסי' ה' על מאמר חז"ל חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, נמצא צריך אני לראות ולעייין בכל עת בתיקון העולם, ולמלאות חסרון העולם ולהתפלל עבורם. ולידע בין קודם גזר דין ולאחר גזר דין, ואיך זוכין לידע כל זה ולבא לזה עיי"ש באריכות.

ובסי' ו' כי הצדיק הוא בחי' אדם יושב על הכסא, עיי"ש כי נורא הוא.

ובסי' ז' כי עצת צדיקים הם בחי' תרי"ג עיטין דאורייתא, ומצילין מעצת רשעים, עצת הנחש, הנחש השיאני, עיי"ש.

ובסי' ח' כי עיקר הרוח חיים שהוא חיות של כל הדברים הוא ו הצדיק הדבוק בהתורה, וכמ"ש ורוח אליקים מרחפת על פני המים, שהוא התורה עיי"ש.

ובסי' יו"ד מענין הזה של הר שדה בית, ושרק הצדיק יודע כל זה בחי' ומבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו שנאמר אצל יוסף הצדיק עיי"ש היטב ותבינו.

ובפרט בסי' י"ג הוא מבאר איך הצדיק בכוחו הגדול הוא יכול להרים ולהגביה את נפשם של המקורבין אליו, אפילו אותן שהם בבחי' רגלין, ולקבץ פיזור נפשם המרה ולהעלותם בבחי' עיבור ולחדש נפשותם לטובה, להאיר אור חדש על נפשם, להשביע בצחצחות נפשם, ונפש רעבה ימלא טוב, ויחדש כנשר נעוריה, עיי"ש כי נורא ונפלא הוא.

ובסי' י"ד מענין גודל מעלת העסק בתורה של הצדיק, שעל ידי עסקו בתורה הוא מעורר שרשי נשמות ישראל שעלו במחשבה תחלה. כי שישים ריבוא נשמות כנגד שישים ריבוא אותיות שיש בהתורה, וכשנתעוררים הנשמות על ידי אותיות התורה שהוציא מפיו ומתנוצצים זה לזה, זה בחי' זיווג שזה מקבל הארה מזה. ועל ידי הזיווג של התנוצצות הנשמות שבמחשבה, נבראים נשמות גרים. גם הפושעי ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו (כי לא נקרא פושעי לבד, רק פושעי ישראל) אף על פי שחטא ישראל הוא. יש לו אחיזה ושרש במחשבה עליונה דקודשא בריך הוא, ועל ידי ההתנוצצות התנוצץ גם שרש נשמתו בין שאר השרשים, ומגיע הארה לזה הפושעי ישראל משרש נשמתו, ועל ידי ההארה הזאת הוא חוזר בתשובה עיי"ש.

האלו. והיה לזה השגחה פרטית מאתו ית', ומהצדיק הזה אשר עדיין הוא עומד ומתפלל בעדינו, כי לא ישקוט האיש עד אשר אם כלה הדבר הזה היום. והזמין ה' אנשים כאלו, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, ואנכי הקטן א' מהם. והשם ית' יעזור שלא יהיה מניעה בפרנסה.

ותהלה לאל לומדים ש"ס ופוסקים, והעיקר השיעור בין מנחה למעריב 2 שעות לימוד האמונה, כמבואר בהתורה סי' ה' הנ"ל, שצריכין לקבוע ישיבה על לימוד אמונה, כמו שכתוב למען תלמד ליראה. ובפרט בדברי תלמידו נאמן ביתו, אשר הוא כוון דעת רבו בפירוש דבריו ז"ל, מוהרנ"ת ז"ל. ותהלה לאל יש לנו מטיף אמתי, מוציא לאור תעלומות ספרו, והוא נכדו הק'. וינצח בשירו להוריד הלימוד הזה לכל המדרגות, והוא ירא שמים באמת ושלם באמונה אמיתית ובאמונת חכמים, ומושך עצמו לכל המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ועניו ושפל באמת בלי שום שם, כאשר כן הורנו רבינו ז"ל.

אשר על כן בכל המפורסמים ינהגו בניהם אחריהם, אף כי לא ידעו מהו אבל כאן אינו הולך בירושה, רק מקודם היה תלמידו הק' וכיוצא, ועתה כי נמצא מוכן לזה מיוצאי חלציו, מה טוב ומה נעים. אבל בלא [פרסום?] רק הוא חותר עצת אמת להציל נפשו משטף מים רבים, כי ראה כי כלתה אליו הרעה, כי כמעט שלא נתפס ברעה הזאת, ועל ידי זה ניצולין גם אחרים. ובכל [פעם] באים ונתוספים נפשות חדשות לשמוע הלימוד הזה, ולטעום טעמו. ויאמרו האח חמותי ראיתי אור. ופעם כפעם יעורר לדבר מרוח הזמן ההומה עתה, צלמות בלי סדרים, ואשר לא שערום אבותינו. ויראה לעין על פי אלו הלימודים איך הם נגד האמת והאמונה, וגם נגד הדעת פשוטה ישרה, ואיך נתעקם ליבם ונשחת מוחם ודעתם לבלי לראות את הנולד.

אך כל עיר על תלה בנויה ועיר האלקים מושפלת עד שאול תחתיה, כי מחמת ההסתרה אשר התגברה מאז על זה הדרך, אשר אין העת והנייר מסכים לדבר עתה מזה. על כן גם עתה הוא עוד בהסתרה. והעיקר האמת ידענו מחמת כי ראה השטן כי על ידי זה הדרך תשוב ישראל לדודה, על כן יעץ להסתיר האור. אבל עצת ה' לעולם תעמוד, ואתה מרום לעולם ה' ופי' רש"י לעולם ידך על העליונה. ורבינו ז"ל אמר קודם הסתלקותו: האני לא גמרתי? גמרתי ואגמור! מיין פייעריל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומין (= האש שלי תוקד עד ביאת המשיח). ורבינו ז"ל אמר כבר הכנתי הכל למשיח צדקיננו. ועם אלו הדרכים יגמור, אבל אנחנו צריכין להכין עצמינו לזה, כדי שעל כל פנים נבין לשונו ויוכל לעסוק, כמו שכתוב במיכה ב' י"ג עלה הפורץ לפניכם, פרצו ויעבורו, שער ויצאו בו וכו' עיין מצודות דוד שם ודוק.

על כן יקיים נא כ' המאמר חז"ל אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, וכפי מה שראינו בספרכם כי העיר ה' את רוחכם הטוב, להסתכל בצרתן של ישראל, ולעורר לב משכילי ישראל להשתדל בתקנתן. האמת אודה ולא אבוש, כי לא השגתי כל רעיונותיו לעומקו, מחמת מלות הקשות והזרות אשר נמצאו

הזה נסתלק, אז גם ציונו הק' יפעול כל הפעולות הרבות המוזכרין בהתורה הנ"ל. ועל כן היתה צוואה מאתו שנסע על ציונו הק', ולומר שם הי"ד [מזמורים] הידועים אצלינו אשר גילה לתיקון הברית ר"ל. אשר הוא שרש לכל החטאים, הפגמים, והמדות רעות ר"ל, כידוע מזוהר הק' ומכל ספרי אמת, ובפרט מספרו הק'.

כי דע שלא יהיו עוד ראש בית (עיין בהתורה בראשית בסי' ס"ז ח"ב מספרו ותבין זאת) עד ביאת משיח צדקיננו. על כן שם כח בספרו, והבטיח לעזור מי שיבא על ציונו עד סוף [הדורות]. ועל זה הנית צוואה בזה הלשון: נאר איר זאלט זיך האלטין אין

והעיקר האמת ידענו מחמת כי ראה השטן כי על ידי זה הדרך תשוב ישראל לדודה, על כן יעץ להסתיר האור. אבל עצת ה' לעולם תעמוד, ואתה מרום לעולם ה' ופי' רש"י לעולם ידך על העליונה. ורבינו ז"ל אמר קודם הסתלקותו: האני לא גמרתי? גמרתי ואגמור! ורבינו ז"ל אמר כבר הכנתי הכל למשיח צדקיננו. ועם אלו הדרכים יגמור, אבל אנחנו צריכין להכין עצמינו לזה

אינעם, (= רק תחזיקו עצמכם ביחד) ומקבלין דין מן דין. כי הכח והעצות ששם בספרו הם גנוזים ועמוקים, בפרט אלו העצות הק' הצריכין עתה ואז לא היו נצרכים עדיין, על כן לא ראו אותם בספרו הק' (כמו שהזוהר הק' היה גנוז בגשמיות כן כאן ברוחניות) עד שיבא הדור האחרון המוכרח לזה לרפואתו, ויחזור על ציונו הק' ובספריו, עד שימצאם. כמו שכתוב מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלנה. כי העצות העמוקות לא יתגלו רק על ידי צעקה מעומק הלב, כמו שכתוב ממעמקים קראתיך. צעק לבם אל ה'. (עיין כל זה בהתורה תקעו אמונה סי' ה' ח"ב). על כן בוודאי הטבתם לעורר ברעיונותיכם, אבל לא יתכן זה אלא בהחברה, בהגדלת כח הלמוד העיוני בההשאה היקרה הנפלאה הזאת, ובספרי תלמידו הק' מוהרנ"ת ז"ל.

ותהלה לאל כי לא אלמן ישראל מאלהיו, כי ראה ה' בענינו והקדים רפואה קודם למכה. כי זה שלשה שנים שנתעורר לב אנשי שלומינו לקבץ מספר אברכים לישיבה בבית המדרש הגדול הנקרא על שמו, פה אומן מקום גניזתו הק', הנבנה מחדש.

ועד עתה היה נפתח רק מראש השנה לראש השנה, עת קיבוץ כל אנ"ש על ציונו הק', ועתה נתעורר לב אנ"ש מחמת שראו גודל החשכות של העולם, וגודל אמיתת פעולת העצות הק' הנובעות מספרו הק', ורק הם יכולין להציל באחרית הימים

לואה הקב"ה מלעזור לעובדים אותו. נמצא שעל ידי זה אלו בני אדם נופלים בכפירות גדולות, וחושבים ח"ו לא יראה ולא יבין אלקים במעשה בני אדם, על ידי זה את יראי ה' לא יכבדו. עיי"ש באורך לשונו הק' בסי" כ"ח.

אבל הצדיקים אמתיים הם מופלאים ונשגבים בכוחם, כמו שכתב מוהרנ"ת ז"ל בספרו היקר עלים לתרופה וזה לשונו: ואני יודע ומאמין באמת, שאדמו"ר יודע היטב בכלליות ובפרטיות,

העיקר להכניס בישראל מדת האמונה הק' בכל בחינותיה, היינו אמונת הבורא ית' שמו, ואמונת חכמים אמתיים. כי מלבד גודל דעתם ועצותם שמכניסים בנו, גודל כחם עולה על הכל. כי עיקר כל העצות היא עצת ה', דהיינו עצה כזו שמלוכש בה ה' היא תקום. על כן צריכין כח הצדיקים שכל דבריהם ומעשיהם הם מלאים רוח הקודש, אשר רוח ה' דבר כם ומלתו על לשונם. כי בגודל כוחם וסגולתם וגם סגולת לימוד דבריהם, הם מכניעים כח הארס הרע

כל מה שנעשה עם כל הנפשות בכל דור ודור, מיום ברוך אלקים אדם על הארץ עד הנה, עד הסוף האחרון. ויודע כל התיקונים של כל אחד ואחד. וכל הידיעות אלו הם אצלו דבר קטן. עיי"ש סי' רנ"ו באורך דבריו הק' ו איך הוא יכול לרפאות כל תחלואי עמו ישראל כמו שכתוב ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא. ועליו נאמר הפסוק ושבתם מים בששון ממעיני הישועה, ותרגמו ותקבלון אולפן חדת מבחירי צדיקיא.

כי עליו נאמר מה שאמר רבינו ז"ל בסי' ה' ח"ב "אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים" היינו אלו האמרות טהורות, ככסף צרוף היוצאין מאלו המוחין הכלולין משבעה רועים, כ"ש הקם לנו רועה שבעה היינו שהרועה הא' יהיה כלול מכל השבעה רועים, דייקא הוא יכול לרפא לכל הנפשות הכלולין בפסוק שבע יפול צדיק וקם, ומרפא אותם בשבעה משיבי טעם. עיי"ש היטב ותראו אור חדש, מה מתוק האור וכו', מי יתן וטעמתם מצוף דבש אמרי נועם, מתוק לנפש ומרפא לעצם. כל אלו השבחים שכתבתם בשבח האיש ישר, וכל אלו הפעולות לטובה שנפעל על ידו, בכל התארים שתארתם. הן במדותיו, הן בדרכי חייו. כמה כפולות היה נכפל כאן. ועוד יש כאן יתרון לטובה, שגם אחר הסתלקותו הק' ישגיב בכוחו לזכך נפש המקושרים אליו, לפתוח עיניו בספריו הק', לכוון כוונתו הק', למצוא כל הרפואות המוכרח לנפשו בכל

בו, בלבשו מלבוש נכרי למען יתקבל בעיני כל. אבל זאת נראה בעיני, כי אילו ידעתם את טוב הספרים האלה ואת שיחם, אז לא הוכרחתם לשנות את מלבושכם כל כך. כי אלו הדוכרים בלשון זה הם מעטים, וספק גדול הוא אם יטו לבכם על ידי זה לדרך הטוב והישר.

אבל הרוב מבני עמינו הם צריכים לדבר פשוט יהודית, אז כולי האי ואולי יפעל בלבכם להצילם מתהו ובהו וחשך ותהום, הנתהווה באחרית הימים האלו. כי הם צפרי מליחי (לשון ממולח ומעורבב, פי' נוטים לכאן ולכאן) כאשר קראם רבינו ז"ל בח"ב סי' ד' עיי"ש. ואף כי הם דברים פשוטים, אך יסודותם בהררי קודש, ממקור קדוש מחצבתם, ממקום קדוש יהלכו.

כי הפשיטות הזה הוא מוגבל על כולו חכמה, כי עיקר החכמה הוא תמימות ופשיטות (כמאמר רבינו ז"ל בספורי מעשיות במעשה של החכם ותם עיי"ש). רק שצריך להכין כלי לקבל בתוכו זאת החכמה, והכלי הוא אמונה. כמו שאמר מוהרנ"ת ז"ל על מאמר התיקונים על פסוק בזאת יבא אהרן אל הקדש. תא חזי אין אדם מפיק רצונו מה' אלא בזאת וכו', ההא הוא דכתיב זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל, בזאת אני בוטח. והנביא כשראה את ישראל בגלות, לא ראה להם מנוחה אלא בעבור זאת. ופורקנא דישאל לא ייתי אלא בזאת, עיי"ש באריכות נפלא שהוא מאריך בענין זאת. ופי' מוהרנ"ת ז"ל כי זאת היא מלכות, כמבואר שם בתיקוני זוהר. ומלכות היא מדת האמונה הק', וזה שכתוב שם ולית רשו לשום נביא וחווה וחכם לאעלא אלא בה. כי היא כלי לכל הידיעות האמיתיות.

על כן העיקר להכניס בישראל מדת האמונה הק' בכל בחינותיה, היינו אמונת הבורא ית' שמו, ואמונת חכמים אמתיים. כי מלבד גודל דעתם ועצותם שמכניסים בנו, גודל כחם עולה על הכל. כי עיקר כל העצות היא עצת ה', דהיינו עצה כזו שמלוכש בה ה' היא תקום. על כן צריכין כח הצדיקים שכל דבריהם ומעשיהם הם מלאים רוח הקודש, אשר רוח ה' דבר כם ומלתו על לשונם. כי בגודל כוחם וסגולתם וגם סגולת לימוד דבריהם, הם מכניעים כח הארס הרע שלהם אשר מלוכש כם על ידי מעשיהם הרעים. כמו שכתוב כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביני וביניכם, היינו בין השגת האמת.

ועל כן חכמים הם להרע ולהטיב לא ידעו, ופי' רבינו ז"ל (בסי' י"ז עיי"ש) כי על ידי מעשיהם הרעים נשחת ונתחשך שכלם, עד שאינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להטיב כי אם להרע. וצריכים כוחות גדולות לרפואתם, שלא יהיה הבחי' שכתב רבינו ז"ל וזה לשונו: ואלו התלמידי חכמים נאמר עליהם המעט מכם הלאות האנשים כי תלאו גם אלקים פי' כי מייגעים אנשים שבאים לשמוע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שיכואו לאיזה תועלת על ידם, היינו שיכואו לדעת את ה' איך לעבוד, והם האנשים אין משיגים שום תועלת. כי תורתם של אלו התלמידי חכמים אין להם כח להדריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי טבא. ולא עוד כי תלאו גם את אלקים, כאילו

בפרט עתה בעוקבא דמשיחא, בעת התפשטות החשך הנורא מאוד, כפול ומכופל, תהו ובוהו וכו'. אשר גם נביאים וצדיקים הראשונים ז"ל המה ראו כן תמהו, איך יוכלו בני ישראל הק' להתחזק באמונת ה' וביראתו הטהורה, בתוך החשכות הזה. וברוך ה' אשר הקדים רפואה למכה, ושלח לנו מושיע ורב, **נחל נובע מקור חכמה**, אשר הוא ותלמידיו הק' הודיעו לנו רוב רחמיו וחסדיו עד אין חקר.

וזה פי' ומבני יששכר היינו תלמידי זה הצדיק שנקרא יששכר כנ"ל (כי תלמידים נקראו בנים), המה יודעי בינה לעתים. שבכל העיתים העוברים על כל אחד מישראל בפרט, ועל האומה בכלל, כמו שכתוב בידך עתותי הצילני מיד אויבי ומרודפי. וזה עיקר שלימות הצדיק הגדול במעלה כמו יששכר, המלמד דעת ותורה לישראל, שיוכל להאיר בכל אחד מישראל שיוכל להתחזק ולישאר על עמדו, בכל הזמנים והעתים העוברים עליהם.

וזה **לדעת** מה יעשה ישראל. וזה פי' המאמר חז"ל מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עיון. כי אי אפשר להיות איש ישראלי באמת, ולעבוד אותו ית' כראוי ולהחזיק עצמו באמונתו ית', בכל העתים כנ"ל. כי אם על ידי עזות ועקשנות גדול דקדושה, שיעמוד נגד כל המסיתים והמדיחים, נגד דור עקש ופתלתול כזה. כמו שכתוב תנו עז לאלקים וכו' — הוא נותן עוז ותעצומות לעם ברוך אלקים.

אבל הם מהפכים ארחות יושר, כי הם משתמשים עם העזות והעקשנות לדברים זרים, לבקשת הכבוד והשררה. ועוברין על המשנה הק' הוי מתפלל בשלומה של מלכות וכו'. ועל המדרש על פסוק "השבעתי אתכם בנות ירושלים" ג' שבועות השביע הקב"ה את ישראל בגלות וכו', וא' מהם שלא ימרדו על המלכות, ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות או כאילות השדה עיי"ש.

ואיך זוכין לשוב לבות בני ישראל אליו ית' — להעלות אלו המדות הנפולות לשרשן שבקדושה. להשתמש באלו המדות עזות ועקשנות לעבודת השם ית', להעלות המלכות דקדושה מהגלות, על ידי ביאת משיח צדקינו. ואמר רבינו ז"ל עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפלה. כמו שכתוב כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני וכו', כי באלקים הללנו וכו'. וכתוב בחרבי ובקשתי ופי' רש"י בתפלתו ובקשתי.

ולתפלה צריך **עזות ועקשנות** גדול, כמו שכתב רבינו ז"ל בסי' ל' בסופו: כי אי אפשר לעמוד להתפלל לפני השם ית' כי אם על ידי עזות, כי כל אחד לפום מה דמשער בליביה את גדולת הבורא ית' שמו, כמו שכתוב בווהר הק' נודע בשערים בעלה — כל חד לפום מה דמשער בליביה. איך אפשר לו לעמוד ולהתפלל לפניו, ובפרט התפילה שהיא פלאות, היינו שידוד המערכות שהמערכות מחייבין כך (דהיינו בעניינינו שכל מלך קבוע במלכותו, ואנו רוצים להמליך מלכות דקדושה השפלה). וכל כוכב ומזל קבוע על משמרתו ומערכה שלו, כפי מה סדרם הבורא ית' שמו. והוא בא בתפלתו ורוצה לשדד המערכות, ולעשות פלאות. על כן בשעת התפלה צריך לסלק את הבושה,

כי כמה עתים עובר על האדם בפרט, ועל האומה בכלל. כמו שכתוב — והעתים אשר עברו עליו ועל ישראל. ובה מפרש מוהרנ"ת ז"ל הפסוק ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל. כי הצדיק הגדול נקרא יששכר, ע"ש הכ' רחל מבכה על בניה, הוא מרמו על כליות ישראל, וגם כל נפש בפרט, שהיא כרחל נאלמת לפני גוזזיה. שהקליפות והעכו"ם גוזזין ונוטלין ממנה הודה ותפארתה, בגשמיות ורוחניות. מאנה להנחם על בניה, היינו עיקר תולדותיהן של צדיקים הם מצוות ומעשים טובים, ואצלה אפילו המעשים טובים הם חסרים, ואינה יכולה להתנחם עמהם. כי איננו, הצדיק האמת, אשר רק בכוחו ישלים כל המעשים של כל ישראל.

ומחמת כי נסתלקו הצדיקים על כן אין שלימות להמעשים טובים של כל ישראל, ואין פועלין מה שצריכין ויכולין לפעול על ידם. וכשזה הרחוק בפרט, וכל האומה בכלל, נתעוררין בעוצם ריחוקם, ואינם מייאשים עצמם בעוצם ריחוקם בשום אופן, ובוכין וצועקים להשם ית' תמיד. זה בחי' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים כנ"ל, אף על פי שהיא בעצמה יודעת גודל חיובה, אבל אף על פי כן מאחר שהיא מתחזקת עדיין לצעוק ולבכות להשם ית' תמיד, אזי נתעוררין רחמי השם ית' ומאיר עליה הארה והתחזקות מלמעלה. בבחי' כה אמר ה' מנעי

הוא יכול לרפאות כל תחלואי עמו ישראל כמו
שכתוב ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו
ירפא. ועליו נאמר הפסוק ושאתם מים בששון
ממעייני הישועה, ותרגמו ותקבלון אולפן חדת
מבחירי צדיקייא

קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שבר לפעולתך ויש תקוה לאחריתך.

וכל זה מודיע לה השם ית' רק על ידי הצדיק הדור הגדול במעלה מאוד, שהוא בחי' יששכר. היינו שמאיר בכל נפש מישראל בכלל ובפרט, ומודיע לה כי עדיין יש שבר כי אין שום יאוש בעולם, כי אין שום דיבור ולא שום צעקה נאבד, אפילו צעקה משאול תחתיות אינה נאבדת לעולם. כמו שאמר רבינו ז"ל בלשון אשכנז: גיוואלד זייט אייך ניט מייאש! ומשך מאד תיבת גיוואלד, לרמוז לעד ולדורות בכלל ובפרט, שלא יתיאשו עצמן בשום אופן שבעולם, אפילו אם יעבור עליהם מה. ורמוז לנו בדבריו הק' אשר כל ענינו שבא לזה העולם, הוא רק להגביה ולהעלות ולתקן כל הנפשות הנפולות, הנפולות. ופעם אחת אמר על עצמו ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא, כדי לטהר וכו'.

